

3a. Anna Winum Juul: Båltale

Talen blev fremført til sankthans på Islands Brygge i København den 23. juni 2019. Anna Winum Juul (f. 1992) er på dette tidspunkt filmskoleelev og skribent på satireprogrammet Den Korte Radioavis. Samme år debutterer hun med digtromanen Jeg bruger min krop som et møbel under pseudonymet Veronika Katinka Martzen.

Kære alle, hvoraf de fleste nok primært er her, fordi de godt kan lide at kigge på et bål og kun sekundært for at høre en ti minutter lang tale fra en person, de ikke ved, hvem er.

Jeg kan sige, at jeg heller ikke helt selv ved, hvem jeg er, men at jeg ved, at jeg hedder Anna. Nogle gange hedder jeg også Veronika Katinka, det er mit alter ego, det er der,
5 det bliver lidt forvirrende for mig, men i dag hedder jeg bare Anna, så lad os starte med det. At jeg hedder Anna, og at jeg er meget nervøs, selvom jeg læste retorik på universitetet i to år og derfor burde vide et og andet om at holde en båltale.

Fx har jeg lært af gode, gamle Obama¹, at det er godt lige at kommentere på noget i situationen, så det virker, som om man er til stede i situationen og ikke bare lirer noget
10 af, man har forberedt forud for situationen, så det vil jeg selvfølgelig også gøre: (noget om vejret eller regnen eller lignende)².

Jeg har ikke de store minder forbundet med sankthansaften, hvilket jo gør mig til en oplagt taler på sankthansaften. Jeg kan faktisk kun huske sankthansaften sidste år, men det er nok fordi, at jeg blev indlagt på den lukkede³ på sankthansaften sidste år. Jeg
15 havde, for nu at blive i aftenens tema, *ukrudt* i hovedet, der havde spredt sig så meget, at jeg simpelthen ikke havde lyst til at leve mere.

En hurtig googlesøgning på "båltale" lod mig forstå, at det er populært at citere fra Midsommervisen, når man holder båltale, så det vil jeg – som det originale menneske jeg er – selvfølgelig også gøre: "*Hver by har sin heks, og hvert sogn sine trolde*" synger
20 man, og det er nok fx mig, man refererer til, tænker jeg.

¹ *Obama*: Barack Obama (f. 1961), USA's præsident fra 2009 til 2017.

² Teksten, der står i parentes, er fra Anna Winum Juuls egen originaltekst og dermed hendes egen påmindelse om, hvad hun kan komme ind på i situationen, hvor hun holder sin tale.

³ *den lukkede*: (uformelt navn for) den lukkede afdeling på et psykiatrisk hospital.

Københavns egen lille heksetrold, en kodyl kombination af messias⁴ - og mindreværds-komplekser, en selvfed psykotisk cutter med ondt i maven, der efter 10 års kamp mod systemet endelig måtte se sig slået og spærret inde på Bispebjerg Hospital⁵.

Så dér lå jeg, på én af årets længste dage, og kiggede rundt i et rum, der bare var hvidt.

25 Nogle gange, for adspredelsens skyld, gik jeg ud på mit lille badeværelse for at kigge på det store, sorte hul, der var i loftet, mens jeg sendte en kærlig tanke til den tidligere beboer, der enten havde forsøgt at hænge sig eller havde slået hul i bare frustration, og jeg forstod det egentlig godt.

Min go-to-ting⁶, når livet bliver svært, er tragikomik. Det kan fx være, når man midt i
30 valgkampen erfarer, at Rasmus Paludan⁷ ligner live-action-udgaven⁸ af Karlsson på taget⁹ og griner lidt af det.

Det kan også fx være, når ens nabo på den lukkede får en guitar ind på den lukkede, men så kun kan spille åbningsriffet fra Sweet Home Alabama¹⁰, hvilket han så kompenserer for ved til gengæld at spille det konstant og over det hele på den lukkede.

35 Det kan man også grine lidt af, indtil man erfarer, at tragedien nogle gange vinder, fordi ens nabo på den lukkede om natten smører sit værelse på den lukkede ind i egen afføring. Jeg går ud fra, at det var i frustration – eller også blev han bare træt af hvidt i hvidt. Og jeg forstod det egentlig godt.

Jeg var ikke indlagt ret længe af den simple årsag, at jeg slet ikke var syg nok, men det
40 forunderlige ved at have været indlagt er, at folk så, modsat tidligere, står klar til at hjælpe én.

Så det seneste år har jeg fx fået hjælp til at luge ud i mit hoved, godt hjulpet på vej af den antipsykotiske medicin Abilify, der abilifyer¹¹ mig til at gøre sjove ting, såsom fx at sidde på en stol i mere end ti minutter ad gangen eller at have samtaler med mennesker

⁴ *messiaskompleks*: en vrangforestilling, hvor man føler en kraftig trang til at redde andre mennesker.

⁵ *Bispebjerg Hospital*: et hospital i Region Hovedstaden.

⁶ *go-to-ting*: den løsning, man umiddelbart altid tyr til i bestemte situationer.

⁷ *Rasmus Paludan*: (f. 1982) stifter og leder af det højreorienterede politiske parti Stram Kurs. Paludan er blevet kendt for sine stærkt kontroversielle holdninger og happenings, fx i form af koranafbrændinger.

⁸ *live-action-udgaven*: typisk brugt om filmatiseringer med levende skuespillere.

⁹ *Karlsson på taget*: en serie af børnebøger af den svenske forfatter Astrid Lindgren (1907-2002). Karlsson er en lille tyk mand med en propel på ryggen, der gør, at han kan flyve.

¹⁰ *Sweet Home Alabama*: sang fra 1974 af blues-rockbandet Lynyrd Skynyrd.

¹¹ *abilifyer*: Anna Winum Juuls eget ordspil på navnet på lægemidlet Abilify, som læner sig op ad det engelske ord "ability", dvs. evne. Her kan ordet oversættes med "gør (mig) i stand til at".

45 uden at tænke på, hvordan de mon ville se ud, hvis deres øjne var tomater. Altså på mange måder et kedeligere liv, men et liv jeg, modsat tidligere, gerne vil leve.

Da jeg fandt ud af, at jeg skulle holde denne her bårtale, og at temaet til arrangementet var ukrudt, var min umiddelbare indskydelse at tale om, at man måske skulle prøve at se på det smukke i ukrudt, her forstået som en virkelig corny metafor for det grimme i ens
50 hoved. Man kan luge og luge, men ukrudtet kommer altid tilbage, og derfor kan man måske ligeså godt slutte fred med det, fordi det også, på en måde, er smukt.

Lad mig forklare: Mit indre følelsesliv er i vid udstrækning som en flad leverpostejsmad. Jeg er meget sjældent glad, for det meste har jeg det jævnt under middel, så når jeg endelig bliver rigtigt ked af det, får ukrudt i hovedet, tænker grimme tanker, er det en
55 form for forløsning.

Jeg føler mig i live, fordi jeg føler *noget*.

Alt bliver forkert, men alt bliver smukt, derfra hvor jeg står. Måske fordi jeg føler, at jeg oplever alting for sidste gang.

Da jeg præsenterede den tankegang for min kæreste, kiggede han uimponeret på mig
60 og påpegede, at livet lidt er som at have en have, som man er tvunget til at passe og forholde sig til, fordi man af uransagelige årsager ikke kan vælge at bo i lejlighed.

Hvis ikke man gør noget aktivt, så gror den til. Ukrudtet slår rødder, og blomsterne dør, og man vil jo ikke have, at blomsterne dør – blomsterne er her en metafor for glæde – for man vil vel være glad, det må være dét, der er målet. Jeg kiggede på ham og sagde
65 desperat: "Men man har jo brug for Triste", med reference til Disneys geniale film 'Inside Out'¹², der i min fortolkning handler om, at det er okay at være ked af det, men som i min kærestes fortolkning handler om, at ingen kan eksistere uden Glæde.

Så nu er jeg lidt forvirret. Jeg har i lang tid forsøgt at acceptere og elske Triste, fordi Glæde langt hen ad vejen er en by i Rusland for mig. Jeg ved ikke, hvordan man gør, og
70 det gør det svært at stræbe efter. Og jeg har tænkt, at det var en vigtig kamp at være

¹² "Inside Out": hedder på dansk "Inderst inde". Det er en animeret Disney Pixar-film fra 2015, der handler om 11-årige Riley og hendes familie, der flytter til Californien, og hvordan de fem følelser (Glæde, Frygt, Vrede, Afsky og Triste) arbejder hårdt inde i hendes hoved for at hjælpe hende igennem omvæltningen.

sådan lidt "se mig, jeg græder", fordi jeg ikke synes, at der er plads til Triste i dagens Danmark, måske fordi jagten på glæde er blevet som jagten på det næste Den Store Bagedyst¹³.

Men måske er det bare mig. Måske er det bare mig, der synes, at vi mangler et sprog for
75 den sorg, det er, når nogen dør eller gerne vil dø, eller den sorg det er, når nogen mister deres ungdom eller hele liv til en forkert krop, eller den sorg det er, når alt bare er forkert hele tiden.

Noget tyder dog på, at det ikke bare er mig. I hvert fald har hver femte i den arbejdsdygtige alder psykiske problemer, og det provokerer mig, at et på mange måder kollektivt
80 problem, der ifølge OECD¹⁴ årligt koster Danmark 110 milliarder kroner, skal løses individuelt ved, at individet bare begynder at tage noget medicin eller at gå til psykolog, så individet kan komme tilbage på arbejde igen, så vi kan holde det samfund i gang, der jo godt kunne tænkes at være en del af problemet.

Jeg tænker tit, at det er svært at være menneske, og at man måske – på samfundsplan
85 – burde tale lidt mere om, at det er svært at være menneske, så det måske ville blive lidt mindre ensomt at være et svært menneske, men fordi jeg er en løsningsorienteret pleaser, og fordi jeg fik nok af andre folks gode råd, besluttede jeg mig i forbindelse med denne tale for at løse alle mine problemer individuelt, og én gang for alle, ved at google noget i retningen af: "Hvordan fixer man alle sine problemer".

90 Jeg endte hos Psykiatrifonden¹⁵, hvis formand påpegede, at det (citater): "handler om at finde værdi i det, man har". Nå, tænkte jeg, var det bare det, tænkte jeg, før jeg lige bagefter tænkte, at det jo stemte meget godt overens med mit forsøg på at finde værdien i Triste, og så havde jeg det godt med mig selv, fordi jeg ligesom havde knækket koden, indtil jeg kom til at tænke på, at hvis man nu fx har mistet sine nøgler et sted på Nørrebrogade, så vil man nok hellere lede efter de nøgler end at finde værdi i, at man stadig
95 har et æble nede i sin skoletaske, som man selvfølgelig sagtens kunne dele med én af sine nærmeste og så bare være sådan lidt "fuck de dér nøgler, nu spiser vi to bare æble og hygger os".

¹³ *Den Store Bagedyst*: populært tv-koncept på DR, hvor amatørbagere gennem en række udfordringer kæmper om at vinde bagekonkurrencen. Programmet har kørt i 13 sæsoner.

¹⁴ *OECD*: international organisation, der har til formål at forbedre de økonomiske og sociale vilkår for mennesker verden over.

¹⁵ *Psykiatrifonden*: humanitær organisation, der kæmper for at nedbryde fordomme og tabuer om psykisk sygdom, rådgive og vejlede pårørende samt sætte psykisk sygdom på dagsordenen.

Men et eller andet sted dybt dernede i selvhadet, der føler man, at man fortjener at
100 kunne komme hjem igen. Måske føler man, at også man fortjener Glæde. At også man
fortjener den sol, der skinner på én, at også man fortjener de fødder, man kysser om
morgenen, at også man fortjener grillparties og vild natur.

Men når nu man bare er en lille heksetrold, er det selvfølgelig lidt demotiverende at
næste linje i Midsommervisen går: "Dem vil vi fra livet med glædesblus holde", og her på
105 sankthansaften kan man jo så tænke lidt over, om alting var lettere i gamle dage, hvor
man simpelthen bare satte ild til lortet. Til samfundets ukrudt, heksene, de anderledes,
dem, der ville være mere, end deres køn berettigede til, eller dem, der ikke var glade og
normale nok. Puf, og så gik samfundets dårlige samvittighed op i røg.

Guderne skal da vide, at jeg nogle gange har lyst til at gøre det samme med mig selv og
110 mit ukrudt i hovedet, bare lige finde sådan en stor, fed ukrudtsbrænder, og så bare gå
amokkacino¹⁶ ud over det hele. Men det finurlige er jo, at ukrudtet altid finder sin vej igen,
ligesom blomsten også finder sin vej igen.

For man skal pleje og passe de blomster, man har fået tildelt, men samtidig kan man jo
bruge hele sit liv på at luge al ukrudt i den have, der er life¹⁷, i forsøget på at få den fin og
115 ligusteragtig¹⁸, eller også kan man embrace¹⁹, at der altid vil være lidt tilbage og så prøve
på at insistere på det smukke i dét. At insistere på, at Triste og Glæde ikke er hinandens
modsætninger, men hinandens forudsætninger. Det har jeg i hvert fald tænkt mig, næste
gang jeg bliver deprimeret.

Slutteligt vil jeg gerne sige, at det sgu trods alt er at foretrække at ligge i et hvidt rum på
120 den lukkede og lytte til indledningen af Sweet Home Alabama, end det er at ligge på
toppen af en stor stak kvas og vente på, at ilden tager fat. Bispebjerg er bedre end
Bloksbjerg²⁰, det er dejligt at bo i et samfund, hvor man hjælper folk i stedet for at brænde
dem, og selvom hver by har sin heks og hvert sogn sine trolde, som vi fra livet med
glædesblus vil holde, så er jeg her altså endnu, og det er jeg oprigtigt taknemmelig for.

125 Tak.

¹⁶ *amokkacino*: (her) at gå amok.

¹⁷ *life*: livet.

¹⁸ *ligusteragtig*: pæn og nydeligt ensartet som en ligusterhæk i et parcelhuskvarter.

¹⁹ *embrace*: omfavne, erkende.

²⁰ *Bloksbjerg*: et bjerg i Harzen, Tyskland, kendt i tysk folketro og under senmiddelalderens hekseprocesser som heksenes samlingssted. I dag kendes Bloksbjerg af danske børn som det sted, heksene flyver hen sankthansaften.

3b. Holger Drachmann: Midsommervise

Visen stammer fra en af Det Kongelige Teaters største succeser, eventyrspillet Der var engang fra 1884. Holger Drachmann (1846-1908) er dansk digter og kunstmaler. Visen er optaget i Højskolesangbogen og synges i dag særligt til sankthans.

- ¹ Vi elsker vort land,
når den signede jul
tænder stjernen i træet med glans i hvert øje,
når om våren hver fugl
⁵ over mark, under strand
lader stemmen til hilsende triller sig bøje:
vi synger din lov over vej, over gade,
vi kranser dit navn, når vor høst er i lade;
men den skønneste krans
¹⁰ bli'r dog din, sankte Hans!
den er bunden af sommerens hjerter så varme, så glade.

- Vi elsker vort land,
men ved midsommer mest,
når hver sky over marken velsignelsen sender,
¹⁵ når af blomster er flest,
og når kvæget i spand
giver rigeligst gave til flittige hænder;
når ikke vi pløjer og harver og tromler,
når koen sin middag i kløveren gumler:
²⁰ da går ungdom til dans
på dit bud, sankte Hans!
ret som føllet og lammet, der frit over engen sig tumler.

Vi elsker vort land,

og med sværdet i hånd

25 skal hver udenvælts¹ fjende beredte os kende!

men mod ufredens ånd

over mark, under strand

vil vi bålet på fædrenes gravhøje tænde:

hver by har sin heks og hvert sogn sine trolde,

30 dem vil vi fra livet med glædesblus² holde;

vi vil fred her til lands,

sankte Hans, sankte Hans!

den kan vindes, hvor hjerterne aldrig bli'r tvivlende kolde!

¹ *udenvælts*: fremmed.

² *glædesblus*: bål, som man tænder som tegn på glæde, fx i forbindelse med en fest.